การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านอาหารลดโซเดียม

นางสาววาสนา นาราศรี

นักวิชาการโภชนาการชำนาญการ

สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

OUTLINE

1. เทคโนโลยีและนวัตกรรมของอาหารลดโซเดียม

2. แนวทางในการลดปริมาณโซเดียมของผู้บริโภค

บทบาทของเกลือ/โซเดียมในอาหาร

Seasoning:
รสชาติ/ กลิ่นรส

Preservative:
ลดความชื้น และค่า Aw

Binding Agent:
เป็นสารยึดเกาะในการแปรรูปเนื้อสัตว์
ลดการสูญเสียในระหว่างแปรรูป

Colour Control:
ขนมปังมีเปลือกสีทอง

Texture:
ขนมปังมีโครงสร้างแข็งแรง
ไส้กรอกมีเนื้อสัมผัสคงตัว

Fermentation Control:
ควบคุมการเจริญของ
แบคทีเรีย ยีสต์และรา /
การหมักให้เกิดกรดแลคติก

ปริมาณการบริโภคโซเดียม

คนไทยได้รับปริมาณโซเดียมจากอาหาร 4,351 มิลลิกรัม/วัน

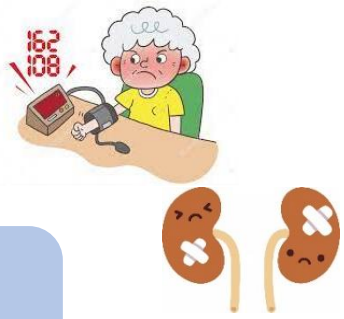

ปริมาณโซเดียมที่เพียงพอสำหรับคนอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป คือ 1,500 มิลลิกรัม/วัน (กำหนดโดย National Academy of Science, 2562)

WHO แนะนำให้บริโภคเกลือน้อยกว่า 5 กรัม/วัน หรือโซเดียมน้อยกว่า 2,000 มิลลิกรัม/วัน

เป้าหมายของประเทศไทย ภายในปี 2568 การบริโภคเกลือและโซเดียม ลดลงร้อยละ 30 และโรคความดันโลหิตสูง ลดลงร้อยละ 25

แหล่งของโซเดียมในอาหาร

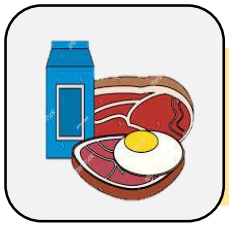

อาหารตามธรรมชาติ

เครื่องปรุงรส

ผลิตภัณฑ์ที่ใช้สารขึ้นฟู

อาหารที่ผ่านการแปรรูป

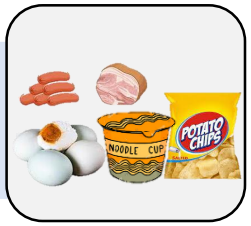

อาหาร	โซเดียม (มก.)
ข้าว 1 ทัพพี	20
ไข่ 1 ฟอง	~ 90
ผักสด 1 ถ้วย	10-15
เกลือ 1 ช้อนชา	2,000
ผงชูรส 1 ช้อนชา	492
ผงปรุงรส 1 ช้อนชา	490
ซุปก้อน 1 ก้อน	1,760
น้ำปลา, ซีอิ้ว 1 ช้อนโต๊ะ	1,070-1,620
ขนมปัง 1 แผ่น	130
บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป 1 ห่อ	1,400-2,600

1. เทคโนโลยีและนวัตกรรมของอาหารลดโซเดียม

1.1 การใช้สารทดแทนเกลือ

1.2 การใช้สารเสริมกลิ่นรส

1.3 การใช้ความดันสูง

1.4 การใช้เทคนิคเอนแคปซูเลชันต่อผลึกเกลือ

1.5 การลดขนาดของเกลือ

1.6 การใช้กระแสไฟฟ้าอ่อน ๆ เพิ่มรสเค็ม

1.1 การใช้สารทดแทนเกลือ

KCl โพแทสเซียมคลอไรด์ (Potassium chloride, KCl)

- ใช้ทดแทนเกลือได้เพียงบางส่วน
- ไม่เหมาะกับผู้ป่วยที่เป็นโรคไต หัวใจ และตับ
- หากใช้ควรปรึกษาแพทย์

ผลิตภัณฑ์ขนมปัง ใช้โพแทสเซียมคลอไรด์ทดแทนโซเดียมคลอไรด์ ได้สูงสุด 10% (Belz *et al*,. 2012)

สารเพิ่มรสชาติที่มีนม/ โปรตีนไฮโดรไลเสทจากพืช

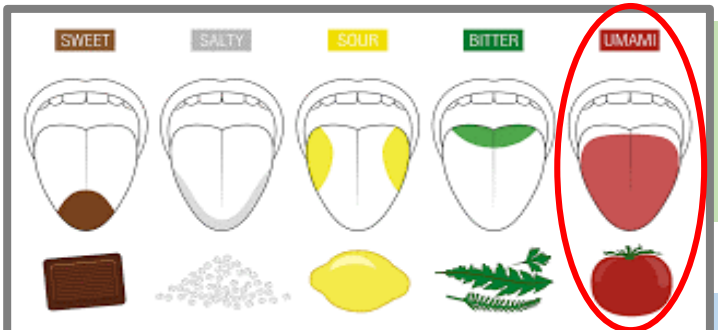

โปรตีนนมที่ผ่านการหมัก จะให้รสชาติเค็มและกลมกล่อม นิยมใช้ในผลิตภัณฑ์ขนมขบเคี้ยวและซุป (Dotsch *et al*., 2009)

1.2 การใช้สารเสริมกลิ่นรส

สารเสริมกลิ่นรสในอาหาร จะทำให้คุณลักษณะทางประสาทสัมผัสด้านกลิ่นและรสชาติของอาหารดีขึ้น ซึ่งเป็นการใช้หลายประสาทสัมผัสพร้อมกัน (Multisensory principles) และเกิดปฏิสัมพันธ์ของรสชาติ เช่น รสอูมามิทำให้รสเค็มเด่นชัดขึ้น

สารเสริมกลิ่นรสที่นิยมใช้โดยทั่วไป

Yeast extracts

L-Glutamic Acid Powder

เครื่องเทศและสมุนไพร

1.2 การใช้สารเสริมกลิ่นรส (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์เกลือสมุนไพรลดโซเดียมเพื่อสุขภาพ

Na

22 %

ผลการทดสอบทางประสาทสัมผัสของสปาเก็ตตี้ซอสมะเขือเทศ ปรุงรสด้วยเกลือปรุงอาหารทั่วไปเปรียบเทียบกับเกลือลดโซเดียม

เครื่องปรุงรส	รสเค็ม	ความชอบโดยรวม
เกลือปรุงอาหารทั่วไป	3.06±0.08	7.39 ±0.99
เกลือลดโซเดียม	3.16± 0.81	7.26 ±1.06

ที่มา: ชุษณา เมฆโหรา สถาบันค้นคว้าและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ม.เกษตรศาสตร์

1.2 การใช้สารเสริมกลิ่นรส (ต่อ)

ผลิตภัณฑ์ขนมปัง

ใช้กรดอะซิติก และกรดแลคติก (Hellemann, 1992)

ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์แปรรูป

ใช้ซีอิ๊วหมักธรรมชาติแทนเกลือ (Kremer *et al.*, 2009)

ผลิตภัณฑ์ชีส

ใช้กลิ่นชีสและกลิ่นปลาซาร์ดีน (Lawrence *et al.*, 2011)

ผลิตภัณฑ์ซุป

ใช้กลิ่นเนื้อและกลิ่นไก่ (Batenburg *et al.*, 2011)

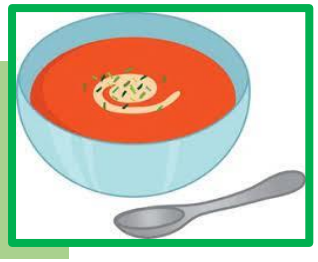

ผลิตภัณฑ์ขนมขบเคี้ยวและอาหารพร้อมรับประทาน

ใช้เครื่องเทศ (Buttriss, 2013)

1.3 High Pressure Processing

- เป็นการใช้ความดันในระดับสูงกว่าความดันบรรยากาศ ไม่ใช้ความร้อน
- เป็นเทคโนโลยีการยืดอายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อาหาร รวมทั้งเครื่องดื่ม
- ทำลายผนังเซลล์/ เยื่อหุ้มเซลล์ของจุลินทรีย์
- ทำลายเอนไซม์ให้เสียสภาพธรรมชาติ
- ไม่ใช้วัตถุกันเสีย
- ผลิตภัณฑ์ที่ได้ยังคงคุณค่าสารอาหาร มีสี เนื้อสัมผัสและรสชาติที่ดี เช่น ไส้กรอก แฮม ชีส (Rodrigues *et al.*, 2015)
- น้ำผักและผลไม้ นมอัลมอนด์ และพริกแกง

ที่มา: shorturl.at/ahvD1

1.4 การใช้เทคนิคเอนแคปซูเลชันกับผลึกเกลือ

การใช้สารห่อหุ้มผลึกเกลือในผลิตภัณฑ์ขนมปังสามารถลดปริมาณโซเดียมได้ 50%

(Noort *et al*., 2012)

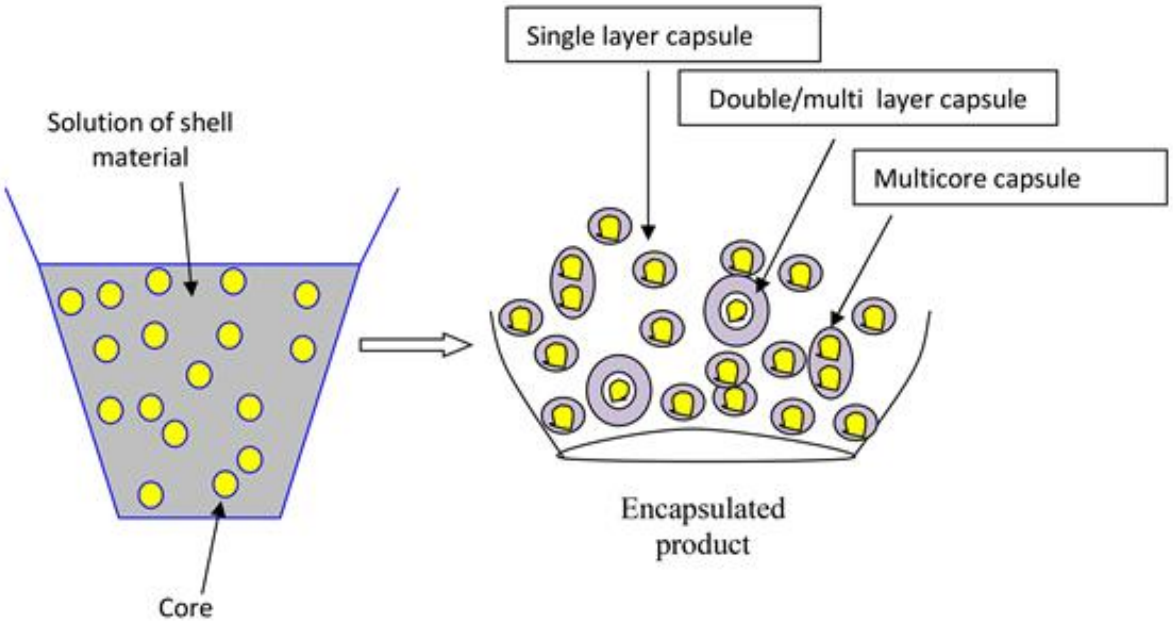

ที่มา: https://www.scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=100952

1.5 การลดขนาดของเกลือ

ทำให้การรับรสได้เร็วขึ้น มีการใช้ในผลิตภัณฑ์ขนมขบเคี้ยวและอาหารพร้อมรับประทาน (Wilson *et al.*, 2012)

1.6 การใช้กระแสไฟฟ้าอ่อน ๆ เพิ่มรสเค็ม

ช้อนและชามไฟฟ้าทางเลือกในการเพิ่มรสเค็มของอาหารโซเดียมต่ำ

ภาพที่ 1 ช้อนและชามไฟฟ้า

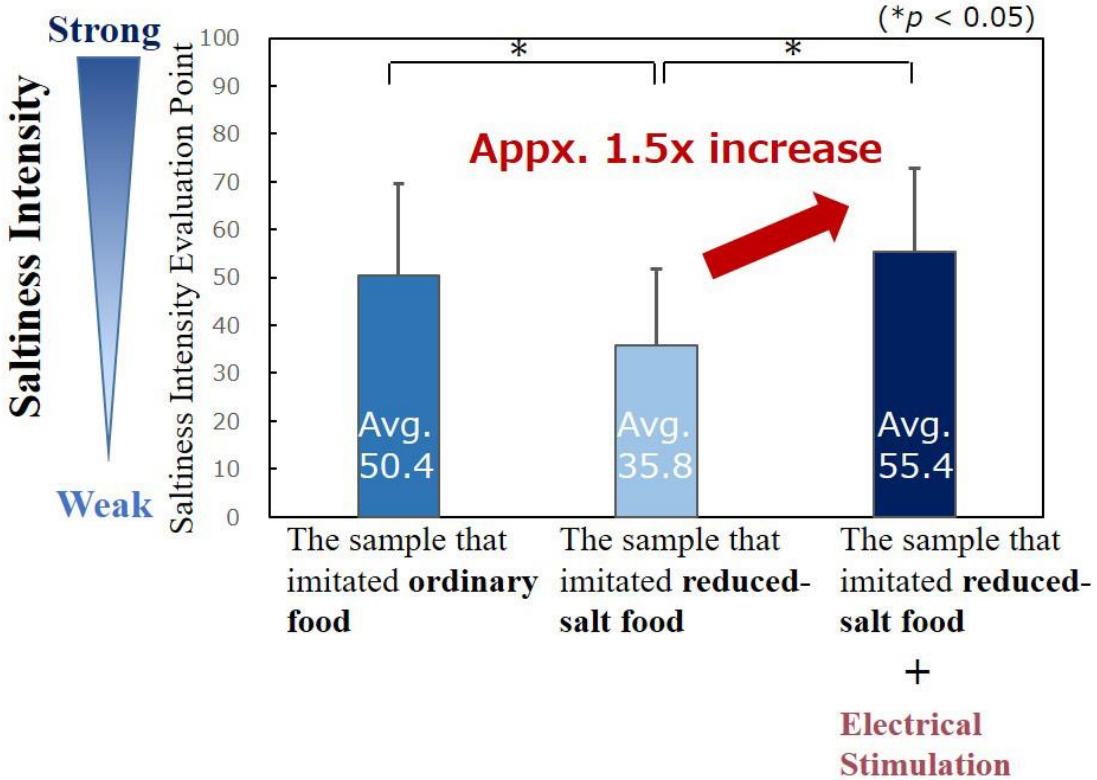

ภาพที่ 2 ผลการทดสอบทางประสาทสัมผัสทางด้านความเข้มของรสเค็มในอาหารที่ลดเกลือและกระตุ้นด้วยไฟฟ้าต่ำ ๆ

ที่มา: https://www.kirinholdings.com/en/newsroom/release/2022/0907_01.html

2. แนวทางในการลดปริมาณโซเดียมของผู้บริโภค

2.1 การอ่านฉลากโภชนาการ เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ลดโซเดียม

2.2 การปรับสูตรอาหารเพื่อลดปริมาณโซเดียม

2.3 หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารแปรรูป

2.4 ลดการรับประทานน้ำซุป น้ำแกง

2.1 การอ่านฉลากโภชนาการ เลือกใช้ผลิตภัณฑ์ลดโซเดียม

ฉลากโภชนาการ

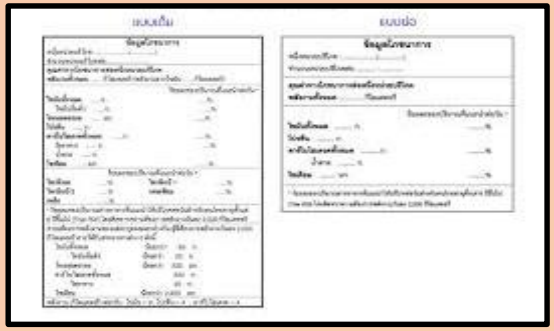

ฉลากโภชนาการแบบ GDA

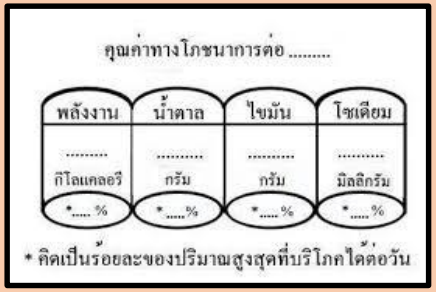

ฉลากทางเลือกสุขภาพ

การกล่าวอ้างปริมาณโซเดียม ต่อหนึ่งหน่วยบริโภค

1. ปราศจากโซเดียม หรือไม่มี
คือ มีโซเดียมน้อยกว่า 5 มิลลิกรัม

2. โซเดียมต่ำ
คือ มีโซเดียมน้อยกว่า 140มิลลิกรัม

3. ลดโซเดียม คือ ลดโซเดียมลง 25% ขึ้นไป เมื่อเทียบกับอาหารอ้างอิง

4. โซเดียมน้อย คือ ลดโซเดียม 50% ขึ้นไป เมื่อเทียบกับอาหารอ้างอิง

2.2 การปรับสูตรอาหารเพื่อลดปริมาณโซเดียม

กุ้งซอสมะขาม

ปริมาณโซเดียม (มิลลิกรัม)

สูตรมาตรฐาน	990
สูตรลดเค็ม	467.5
% ลดเพื่อสุขภาพ	52.8

แกงเหลืองฟัก

ปริมาณโซเดียม (มิลลิกรัม)

สูตรมาตรฐาน	970
สูตรลดเค็ม	748
% ลดเพื่อสุขภาพ	23

2.2 การปรับสูตรอาหารเพื่อลดปริมาณโซเดียม

แกงอ่อม

ปริมาณโซเดียม (มิลลิกรัม)	
สูตรมาตรฐาน	1,119
สูตรลดเค็ม	726
% ลดเพื่อสุขภาพ	35.2

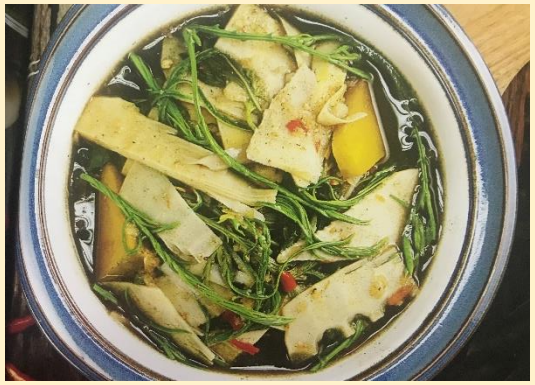

แกงหน่อไม้ใบย่านาง

ปริมาณโซเดียม (มิลลิกรัม)	
สูตรมาตรฐาน	408.4
สูตรลดเค็ม	285
% ลดเพื่อสุขภาพ	30.2

2.2 การปรับสูตรอาหารเพื่อลดปริมาณโซเดียม

แกงแคไก่

ปริมาณโซเดียม (มิลลิกรัม)	
สูตรมาตรฐาน	1,326
สูตรลดเค็ม	819
% ลดเพื่อสุขภาพ	38.2

แกงฮังเล

ปริมาณโซเดียม (มิลลิกรัม)	
สูตรมาตรฐาน	830
สูตรลดเค็ม	538
% ลดเพื่อสุขภาพ	35.2

2.2 การปรับสูตรอาหารเพื่อลดปริมาณโซเดียม

แกงเขียวหวานปลากราย

ปริมาณโซเดียม (มิลลิกรัม)	
สูตรมาตรฐาน	876
สูตรลดเค็ม	626
% ลดเพื่อสุขภาพ	28.5

ห่อหมกปลากราย

ปริมาณโซเดียม (มิลลิกรัม)	
สูตรมาตรฐาน	696
สูตรลดเค็ม	446
% ลดเพื่อสุขภาพ	35.9

2.2 การปรับสูตรอาหารเพื่อลดปริมาณโซเดียม

- ผลิตภัณฑ์ขนมปัง: ทำการค่อยๆ ลดปริมาณโซเดียม 5% ต่อสัปดาห์ จนได้ 25% (Girgis *et al.*, 2003)

- ผลิตภัณฑ์ซุป: ลดปริมาณโซเดียม 50% โดยยังเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค (Mitchell *et al.*, 2013)

- ผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมรับประทาน: ลดประมาณโซเดียม 30-40% โดยความชอบของผู้บริโภคไม่แตกต่างจากสูตรปกติ (Mitchell *et at.*, 2009, 2011)

2.3 หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารแปรรูป

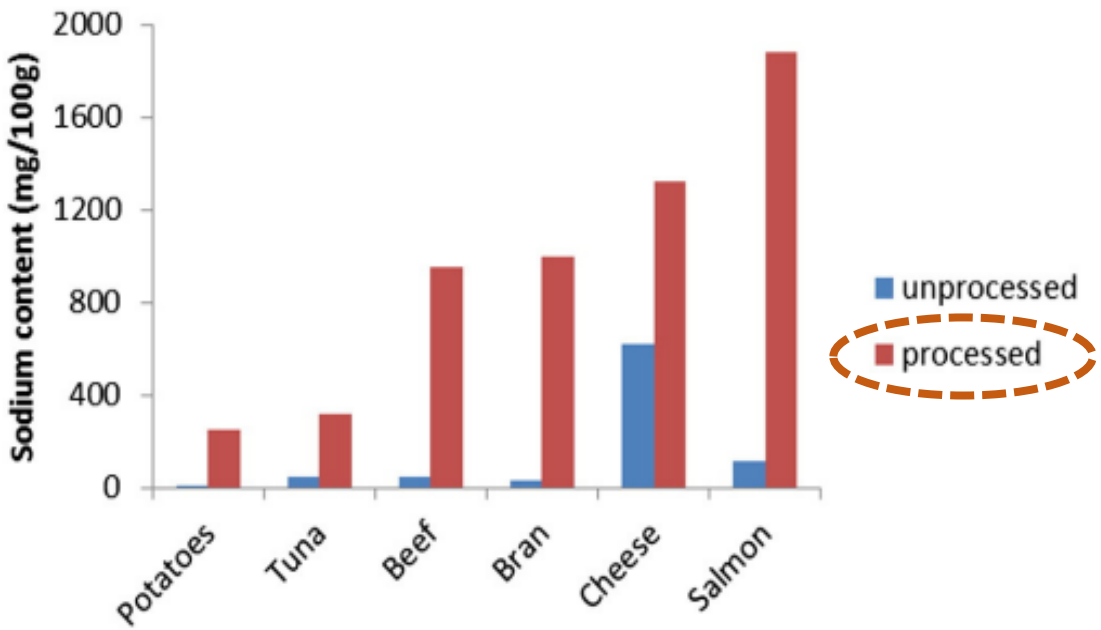

Na

ภาพที่ 1. การเปรียบเทียบปริมาณโซเดียมในอาหารที่ไม่แปรรูป และอาหารแปรรูป

ที่มา: Liem *et al*. (2011)

2.4 ลดการรับประทานน้ำซุป น้ำแกง

น้อยกว่า 600 มก.
- ผงปรุงรสสูตรลดโซเดียม
- ผงปรุงอาหารคลีน
- ผงปรุงอาหารคีโต
- ผงปรุงก๋วยเตี๋ยวเรือ
- ผงทำน้ำจิ้มสะเต๊ะ
- ผงทำผัดเปรี้ยวหวาน

600-1,000 มก.
- ซุปก้อน
- ผงปรุงรสสำหรับขนมขบเคี้ยว
- ผงทำอบวุ้นเส้น
- ผงปรุงรสสูตรเห็ดหอม
- ผงทำผัดพริกไทยดำ

1,000-1,500 มก.
- ผงทำซุปน้ำใส
- ผงทำซุปน้ำข้น
- ผงทำน้ำซุปก๋วยเตี๋ยว
- ผงทำซุปผัก
- ผงทำลาบ
- ผงหมักอาหารย่าง

1,500-2,000 มก.
- ผงทำผัดกระเพรา
- ผงทำเป็ดย่าง
- ผงทำหมูแดง
- ผงทำข้าวซอย
- ผงทำแกงส้ม

มากกว่า 2,000 มก.
- ผงทำแกงจืด 3,289 มก.
- ผงทำต้มยำ 2,393.3 มก.
- ผงทำแกงเลียง 2,290 มก.
- ผงทำทอดกระเทียม 2,228 มก.
- ผงทำข้าวหมกไก่ 2,198 มก.
- ผงทำบักกุ๊ดเต๋ 2,027 มก.

หนึ่งหน่วยบริโภค: ซุปก้อน 3 g, ผงปรุงรส 5.1 g, ผงปรุงอาหารสำเร็จรูป 14.5 g, ผงชูรส 1 g, ผงทำน้ำซุป 7.4 g และผงปรุงรสสำหรับขนมขบเคี้ยว 6.7 g

ขอบคุณค่ะ

ข้อมูลโภชนาการ
หนึ่งหน่วยบริโภค : 1 ขวด (140 มิลลิลิตร)
จำนวนหน่วยบริโภคต่อขวด : 1
คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค
พลังงานทั้งหมด 35 กิโลแคลอรี
ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน*
ไขมันทั้งหมด 0 ก. 0 %
โปรตีน 0 ก.
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด 9 ก. 3 %
น้ำตาล 7 ก.
โซเดียม 95 มก. 4 %
ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน*
วิตามินเอ 20 %
วิตามินซี 200 %
กางเลือกสุขภาพ

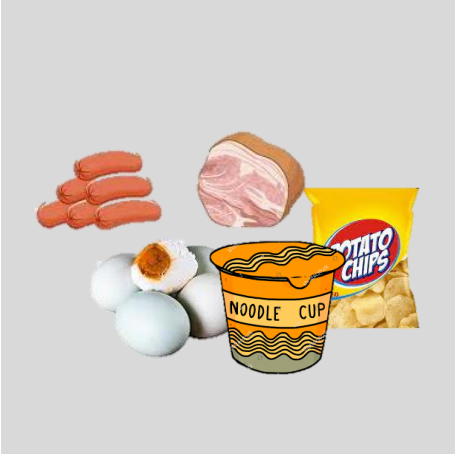
NOODLE CUP
POTATO CHIPS

Salt